

com fan molts cops amb els que passen: i això sol em va fer agafar un *tremolor* tan estrany que, si se me n'acosta una, no hauria pogut de menos que pegat-li un cop de puny» (*Jardins de St. Pol* I, § 4, O. C., 805b34; *A Recés de ---*, 125; carta a la promesa, 31-1-1902; crítica musical, *L'Esq. d. l. Torr.*, 20-1-1928; *La Vida Austera*, O. C., 790a5f.; *Per l'Amor de França*, p. 14; carta a la muller, 28-x-1902).

La diferència és, doncs (almenys en termes generals): Fem. 'acció duradora de tremolar', verament abstracte; Masc. 'accés de tremolament, acte momentani, estremiment' (gairebé un concret). El contrast es nota encara per l'ús consecutiu, en un gènere i en l'altre, en un mateix article: «En la dansa de la Pàvlova --- de La Mort del Cigne no en podeu treure ni un *tremolor* de braç, ni podríeu afegir-hi una sola figura que no hi sobrés» i un poc després «encara el bust voldrà redreçar-se, i els braços miraran la *tremolor* del vol --» (crítica musical, *L'Esq. d. l. T.* 1930). Tant aquest com tots els altres, els he comprovats en els autògrafs (en algun que no en tenim, en l'ed. original).

És probable que, almenys en gran part, la distinció s'expliqui per la influència del masculí *tremolins* amb el qual caigué el mot en íntim contacte. Així ho comprova l'ús local, de molts llocs. A Casac., com a resposta de 'esgarriances de fred' li donaren *tremolóns* a Maella però *tremolins* a Favara i Calaceit (enq. de 1923 per a l'*ALCat.*, § 1988 del seu protocol autògraf, que em deixà, ai, en herència). D'aquí la distinció de gèneres que observa Coromines: *tremolor* m. quan cau sota l'embruix de *tremolins*; i *tremolor* f. quan resta fidel al sentit abstracte de *tremoloá* TREMULATIONEM (a Maella mantenint fins i tot la *-ns* primitiva del plural).

No confonguem amb aquest mot el balear *tremolo* 'peix del gènere *Torpedo*, caracteritzat per una espècie de tremoladissa descàrrega elèctrica': «mall. *tremolo*: cast. *tremielga*, JMBover (*Not. Isl. Mall.* 1834, p. 26); també men., segons Moll (*AlcM*); però d'on treu ell que és masculí, no ens consta. Del que estem segurs és que això és contracció fonètica de *tremoloa*, amb l'habitual caiguda balear de la *-s* sonora intervocàlica (en els mots que tenen una *r* etc.), car el mateix peix, amb igual caiguda es diu *tremulôja* a Blanes, però *tremulôza* amb la *-s* mantinguda, a StFeliuG, Eiv., l'Alguer i algun punt de Mall. (*BDC* xi, 75; *AlcM*).

MOTS SAVIS: *Tremebund* [Noller], ll. *tremebundus*. *Trèmul* [Belv.], ll. *tremülus*; *trènolo* és italianisme musical. *Tremendá*, pres del ll. *tremendus* 'digne de provocar tremolament' [S. xv, *DAG.*, assimilat al part. act. *tremént*]: s'usa llargament la forma mig-llatina *tremendo* (Argullol, EmVilanova, *DAG.*, *AlcM*) 'dir bravates, amenaces de pinxo' (carta de Coromines, pres a Montjuïc, a Massó Torr., 15-11-1897, sobre el parlar dels 'barandes'); *tremendisme*, *tremendista*; *tramentura* men. ('amenança?'): 2 «—Piscolabis, *tramentura* / —va dir l'amo d'Abdabús / ---», glosa menorquina (Camps Merc., *Folk.* I, 196); *tremenderia* (*DAG.*).

Estremir-se [S. XIII]: «En mon cor me n'estre-

mesc, / car nos morrem tots malament / ---», *Set Savis*, v. 240; «Lo bou cridà e bruvolà tant fortament, que tot aquell loch féu *estremir* --- En tanta de pahor stave lo rey cant lo Bou bruvolave, que nos podie tenir ni assegurar d'*estremir* ---», Lluïl (*Merav.*, Ag. I, 215; *NCL.* II, 108); «Judes / --- / entr'e'l verger --- encontinens / --- / de les pomes cuylí assats / --- / Rubèn veé Judes aquí, / tot lo seu cors l'en *estremí* / --- / e va-li dir que les lexàs / --- / e Judes va-li tost lansar / una pedra --- mort lo lexà ---», *Lleg. Rim. Sev.*, v. 171. «Se *estremia* tot per anar-la a abraçar», «per la sua amor tota se *extremís*», *Decam.* v, § 3, 306.21; VIII, § 10, 498.45f. (trad. «si struggeva tutto», «si struggesse»).

I els moderns: «Axí d'estiu en tarda xafogosa, / dos núvols, tot just nats, d'ala negrosa, / s'escometen, al veure's, ab un bram, / y, atrets per l'escalfor de llurs entranyes, / s'axamplen, acostant-se, les montanyes / fent *estremir* a l'espetic del llamp», *Atl.*, Intr., 4f; «y tot d'una, al contacte de la dida, sentia una repulsió de rival, que la feya *estremir* de dalt a baix», Noller (*Pap.*, 174); «La Teresa s'*estremí*, llambregà an en Perot, que 's despedia encara des de la costa», Pons Mass. (*Trascant p. l. S.*, 11). «Sara li parla / amb veu fins allavors inconeguda / —Un jorn digué el Senyor a mon marit / --- / ton nom serà engrandit / i multiplicaré ta descendència / --- / En mes entranyes la llavor no brosta: / per ço de ses esclaves he escollida, / com un calze fecund, / ta juvenesa, / perquè en tu, si Déu vol, sia acomplida / la celestial promesa—. / Diu; i amb un geste de sacerdotessa, / pren Agar susument, per la mà balba, / i al tàlem d'Abraham l'acondueix; / i la jove, sense esma, s'*estremeix* / com una fulla d'alba», Alcover (*Agar*, v. 95, O. C., 77).

Estremiment [*DFA.*], però la forma verament usada és *estremitud*. Que no és ben exacte declarar «ús hiperbòlic», d'un anòmal *extremitud*, derivat d'*extrem* (= *extremitat*); com fa, simplificant forçadament els fets, el *DFA.* Car, en realitat, si bé el mot degué néixer com a derivat d'*extrem* (aplicat a estremiments agònics),³ fou incorporat per la llengua viva al tronc d'*estremir-se*, i funciona, simplement, com a sinònim intensiu d'*estremiment*. No fou recollit en lèxics publicats fins al *DOrt.* de 1917, amb la grafia *extremitud*; suprimit en la 2.ª ed. del *DOrt.*; i readmès pel *DFA.*, amb aquella definició. Ja Ag. va recollir «*estremitud*: estremecimiento, convulsión» (*DAG.*) I, en efecte, jo mateix he sentit (1920 --- 1929) parlant, p. ex., d'una caca de senglar «l'animal, ferit en el cor, va fer unes quantes *estremituds* i es va morir».

No en tinc notícia literària fins a les exquisides gràcies d'EmVilanova, on no es tracta pas de res agònic: «Li acosto la escudella --- y encara no la ha tinguda als llabis, ja ha fet una *estremitud*, y fora basca!» (*Del meu tros*, 15); en el sentit de 'convulsió extrema' va usar-lo RCasellas (*Sots Feréstecs*).

Però més sovint (mot ben comú en la llengua literària) no hi ha res d'*extrem*: «no sabia avenir-se de la freda crueltat amb què la germana Roser havia castigat la pobra Lulú; per més d'una setmana, a les hores